

Teoretisk forankret bok om ledelse

Tor Høst

Ledelse i helse- og sosialsektoren

Oslo: Universitetsforlaget, 2023

4. utgave. 285 s.

ISBN 978-82-15-06057-6

Michael 2023; 20: 545–546

Ledelse i helse- og sosialsektoren er 4. utgave av en lærebok som første gang ble utgitt i 1997. Forfatteren, Tor Høst (f. 1949), er sosiolog, har vært tilknyttet OsloMet og har bred undervisningserfaring innen organisasjon og ledelse.

Boken er forankret i fagets standardlitteratur. Forfatterens definisjon av ledelse som «en prosess hvor man tilrettelegger og påvirker andre mennesker til en felles innsats for å nå organisasjonens mål» er i tråd med et veletablert prosessperspektiv. Leseren blir presentert for sentrale temaer som ulike tilnærminger til ledelse, teorier om lederatferd, situasjonsbestemt ledelse og transformasjonsledelse. Forfatteren omtaler ulike former for makt, håndtering av konflikter, utviklingsorganisasjon og ny offentlig styring i helse- og sosialsektoren.

«Helse- og sosialsektoren» er en stor og heterogen sektor, med ulike ledelsesmodeller og organisasjonsformer, og kanskje gir det mer mening å snakke om flere sektorer? Forutsetningene, juridisk og økonomisk, for utøvelse av ledelse er ganske ulike i spesialisthelsetjenesten, med en foretaksmodell underlagt regnskapsloven, versus barnevernet eller i en forvaltningsorganisasjon som NAV. Nedslagsfeltet er med andre ord litt bredt.

Læreboken inneholder et kapittel om ny offentlig styring hvor Høst kritiserer mål- og resultatstyring, som er ett element av New Public Management. Han konkluderer med at slik styring ikke er egnet for offentlig sektor og følgelig heller ikke helse- og sosialsektoren (s. 210). Det er viktig med kritisk refleksjon om innholdet i myndighetenes styring av tjenestene, men mål- og resultatstyring rammer inn lederoppdraget i mange offentlige virksomheter i Norge. Man kunne i boken ha illustrert hvordan slik styring kommer til uttrykk i deler av helse- og sosialsektoren, eksempelvis gjennom krav til ventetider og andre resultater. Mål- og resultatstyring har svakheter og kan være mer eller mindre egnet i ulike sammenhenger. Samtidig vil det være krevende å fungere som leder i norsk spesialisthelsetjeneste hvis man har som utgangspunkt at mål- og resultatstyring er en uegnet tilnærming til styring og ledelse.

Nyere ledelsesforskning innen helse- og omsorgstjenesten er i liten grad omtalt, og jeg savner temaer som har preget diskusjoner om ledelse i helsesektoren, som betydningen av psykologisk trygghet for å fremme lærende organisasjoner og effektivt teamarbeid. Jeg savner også en omtale av den sentrale forskriften om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten fra 2017. Prioriteringskriteriene for spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten er ikke nevnt. Den nyeste NOU på referanselisten er fra 2000. Boken kunne på enkelte områder ha vært mer oppdatert.

Bokens styrke er at den er godt forankret i sentrale teoretiske bidrag innen ledelse og organisering. Hvis man er på jakt etter en lærebok i helseledelse som gjenspeiler norske rammer for ledelse i helsetjenesten, blir denne litt for vidtfavnende og overordnet.

Jan Frich
jan.frich@medisin.uio.no

Jan Frich er administrerende direktør ved Diakonhjemmet sykehus, professor i helseledelse ved Universitetet i Oslo og redaktør i Michael.